

طرح آموزش فراگیر / از تصویب تا اجرا

سوسن ضیایی / کارشناس مسوول فراگیرسازی آموزش و پرورش

طرح آموزش فراگیر از آغاز سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶ به صورت آزمایشی در هفت استان کشور، شامل استان‌های خوزستان، شهر تهران، فارس، کردستان، مازندران، هرمزگان و همدان به اجرا در آمده است و در هر یک از این استان‌ها، چهار دبستان آموزشی (دو واحد دخترانه و پسرانه در یکی از مناطق کم‌جمعیت و روستایی و دو دبستان دخترانه و پسرانه در یکی از مناطق شهری) فراگیرسازی شده‌اند. در سال تحصیلی ۸۸ - ۱۳۸۷ اجرای طرح با توسعه کمی بیش از ۱۰۰ درصدی از ۲۸ باب مدرسه به ۵۸ باب مدرسه افزایش یافت. در سال تحصیلی ۸۸ - ۱۳۸۹ طرح با هدف توسعه‌ی کیفی دنبال شد. در حال حاضر، ۵۸ مدرسه ابتدایی (شهری و روستایی) در ۷ استان کشور و شش مدرسه راهنمایی (شهری و روستایی) در سه استان فارس، هرمزگان و شهر تهران مجری طرح آزمایشی می‌باشند که آمار دانش‌آموزان دارای نیازهای ویژه و کارکنان این مدارس طی سال‌های ۸۶، ۸۷ و ۸۸ به شرح جدول زیر عبارتند از:

جدول ۱: آمار کودکان و دانش‌آموزان تحت پوشش طرح طی سال‌های ۸۶، ۸۷ و ۸۸ به تفکیک استان

تعداد دانش‌آموز دارای نیاز ویژه	خوزستان	شهر تهران	فارس	کردستان	مازندران	هرمزگان	همدان	جمع
سال ۸۶	۶۷	۲۷	۹۲	۱۶۱	۳۰	۱۵۴	۱۹۲	۷۲۳
سال ۸۷	۲۲۲	۷۲	۲۴۶	۳۵۶	۸۶	۲۵۸	۳۱۸	۱۵۵۸
سال ۸۸	۲۸۳	۹۶	۲۶۱	۳۲۹	۱۱۴	۲۴۲	۴۲۳	۱۷۴۸

جدول ۲: آمار معلمان و کارکنان آموزشی مشمول طرح در مدارس مجری طرح طی سال‌های ۸۶، ۸۷ و ۸۸ به تفکیک استان

تعداد کارکنان مدارس مجری طرح	خوزستان	شهر تهران	فارس	کردستان	مازندران	هرمزگان	همدان	جمع
سال ۸۶	۵۰	۳۷	۷۰	۷۴	۳۱	۴۸	۴۸	۳۵۸
سال ۸۷	۹۵	-	-	۱۳۴	۸۲	۱۳۰	۶۳	۶۰۴
سال ۸۸	۱۰۹	۲۱۲	۱۲۸	۸۷	۸۲	۱۴۹	۹۵	۸۶۲

جدول ۳: تعداد کل مدارس مجری طرح آزمایشی آموزش فراگیر بر حسب دوره تحصیلی، جنسیت و شهری و روستایی بودن تا پایان سال تحصیلی ۸۸ - ۱۳۸۹

ردیف	استان	ابتدایی					راهنمایی					جمع
		شهری		روستایی			شهری			روستایی		
		دخترانه	پسرانه	دخترانه	پسرانه	مختلط	دخترانه	پسرانه	دخترانه	پسرانه	مختلط	
۱	خوزستان	۲	۳	۱	۱	۱	-	-	-	-	-	۸
۲	شهر تهران	۲	۲	-	-	۲	۱	۱	-	-	-	۸
۳	فارس	۲	۲	۲	۲	-	-	-	۱	۱	-	۱۰
۴	کردستان	۲	۲	۲	۲	-	-	-	-	-	-	۸
۵	مازندران	۲	۲	۲	۱	۱	-	-	-	-	-	۸
۶	هرمزگان	۲	۲	۱	۱	-	۱	۱	-	-	-	۸
۷	همدان	۲	۲	۲	۱	۱	-	-	-	-	-	۸
	جمع کل	۱۴	۱۵	۸	۷	۸	۲	۲	۲	۱	-	۵۸

جدول ۴: تعداد کل مدارس مرجع، معلمان (رابط و عادی) و کارکنان آموزشی مدارس تحت پوشش طرح آزمایشی آموزش فراگیر تا پایان سال تحصیلی ۸۸ - ۱۳۸۹

ردیف	استان	تعداد مدارس مرجع	تعداد معلمان		تعداد کارکنان مدارس مجری طرح (پذیرا)
			معلمین رابط	معلمین عادی	
۱	خوزستان	۴	۴	۶۸	۳۷
۲	شهر تهران	۹	۸	۱۰۷	۳۲
۳	فارس	۴	۱۳	۷۰	۴۵
۴	کردستان	۴	۳۵	۳۳	۱۹
۵	مازندران	۲	۱۲	۵۰	۲۰
۶	هرمزگان	۳	۹	۱۰۰	۴۰
۷	همدان	۸	۱۳	۷۶	۸۴
	جمع کل	۳۰	۹۴	۵۰۴	۲۷۷

جدول ۵: تعداد دانش‌آموزان تحت پوشش طرح آزمایشی آموزش فراگیر به تفکیک گروه‌های مختلف استثنایی و جنسیت تا پایان سال تحصیلی ۸۸ - ۱۳۸۹

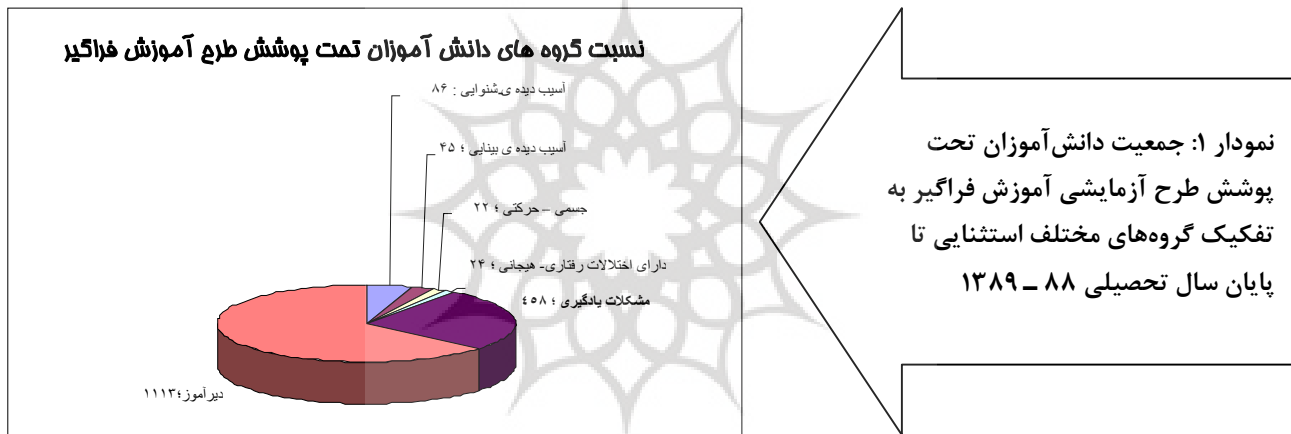
ردیف	استان	جنسیت		گروه استثنایی						
		پسر	دختر	آسیب شنوایی	آسیب بینایی	معلول جسمی - حرکتی	اختلالات رفتاری - هیجانی	مشکلات یادگیری	دیرآموز (مرزی)	جمع
۱	خوزستان	۱۱۲	۱۷۱	۱۹	۳	۲	-	۹	۲۵۰	۲۸۳
۲	شهر تهران	۴۹	۴۷	۱۷	۱۳	۲	۲۴	۲۷	۱۳	۹۶
۳	فارس	۱۲۷	۱۳۴	۱۱	۷	۹	-	۵۳	۱۸۱	۲۶۱
۴	کردستان	۱۹۴	۱۳۵	۵	۱۲	۱	-	۱۵۱	۱۶۰	۳۲۹
۵	مازندران	۵۱	۶۳	۳	۲	۶	-	۲۲	۸۱	۱۱۴
۶	هرمزگان	۱۳۷	۱۰۵	۲۵	۸	۲	-	۲۰	۱۸۷	۲۴۲
۷	همدان	۲۵۹	۱۶۴	۶	-	-	-	۱۷۶	۲۴۱	۴۲۳
	جمع کل	۹۲۹	۸۱۹	۸۶	۴۵	۲۲	۲۴	۴۵۸	۱۱۱۳	۱۷۴۸

جدول ۶: تعداد دانش‌آموزان تحت پوشش طرح آزمایشی آموزش فراگیر به تفکیک استان، گروه‌های مختلف استثنایی و دوره تحصیلی تا پایان سال تحصیلی ۸۸ - ۱۳۸۹

ردیف	استان	گروه‌های دانش‌آموزان با نیازهای ویژه تحت پوشش طرح												
		آسیب‌دیده‌ی شنوایی		آسیب‌دیده‌ی بینایی		جسمی - حرکتی		دارای اختلالات رفتاری - هیجانی		مشکلات یادگیری		دیرآموز		
		پیش‌دبستان و ابتدایی	راهنمایی	پیش‌دبستان و ابتدایی	راهنمایی	پیش‌دبستان و ابتدایی	راهنمایی	پیش‌دبستان و ابتدایی	راهنمایی	پیش‌دبستان و ابتدایی	راهنمایی	پیش‌دبستان و ابتدایی	راهنمایی	
۱	خوزستان	-	۱۹	-	۳	-	۲	-	-	۹	-	۲۵۰	-	۲۸۳
۲	شهر تهران	۴	۱۳	۷	۶	-	۲	۶	۱۸	۲۷	-	۱۱	۲	۹۶
۳	فارس	۱	۱۰	۴	۳	۵	۴	-	-	۵۳	-	۱۴۵	۳۶	۲۶۱
۴	کردستان	-	۵	-	۱۲	-	۱	-	-	۱۵۱	-	۱۶۰	-	۳۲۹
۵	مازندران	-	۳	-	۲	-	۶	-	-	۲۲	-	۸۱	-	۱۱۴
۶	هرمزگان	۱۵	۱۰	۴	۴	۱	۱	۴	-	۲۰	-	۱۸۲	۵	۲۴۲
۷	همدان	-	۶	-	-	-	-	-	-	۱۷۶	-	۲۴۱	-	۴۲۳
	جمع کل	۲۰	۶۶	۳۲	۱۳	۱۵	۷	۱۳	۱۸	۴۵۸	-	۱۰۷۰	۴۳	۱۷۴۸

جدول ۷: تعداد دانش آموزان تحت پوشش طرح آزمایشی آموزش فراگیر به تفکیک گروه‌های مختلف استثنایی و دوره تحصیلی تا پایان سال تحصیلی ۸۸ - ۱۳۸۹

جمع		گروه های دانش آموزان دارای نیازهای ویژه ی تحت پوشش طرح											
		دیرآموز		مشکلات یادگیری		دارای اختلالات رفتاری - هیجانی		جسمی - حرکتی		آسیب دیده ی بینایی		آسیب دیده ی شنوایی	
راهنمایی	پیش دبستان و دبستان	راهنمایی	پیش دبستان و دبستان	راهنمایی	پیش دبستان و دبستان	راهنمایی	پیش دبستان و دبستان	راهنمایی	پیش دبستان و دبستان	راهنمایی	پیش دبستان و دبستان	راهنمایی	پیش دبستان و دبستان
۱۰۱	۱۶۴۷	۴۳	۱۰۷۰	-	۴۵۸	۱۸	۶	۷	۱۵	۱۳	۳۲	۲۰	۶۶
۱۷۴۸		۱۱۱۳		۴۵۸		۲۴		۲۲		۴۵		۸۶	

پرورشی و توان بخشی متناسب با نیازهای ویژه را دریافت می‌نمایند.

اقدامات انجام شده در سطح ستاد از آغاز اجرای طرح تاکنون:

به منظور کیفی سازی روند اجرای طرح، اقداماتی به شرح انجام شده است:

۱. تدوین دو شیوه نامه اجرایی و بخشنامه های لازم، جهت اجرای هماهنگ و قانونمند طرح در استان ها و مدارس منتخب و ابلاغ به استان های مجری طرح؛

۲. تشکیل کمیته برنامه ریزی در سطح حوزه ی ستادی

بر اساس این جدول ها هم اینک در مجموع ۱۷۴۸ دانش آموز در ۶ گروه دارای نیازهای ویژه آموزشی و پرورشی، تحت پوشش طرح آزمایشی این طرح می باشند. از این تعداد، ۱۶۴۷ نفر در دوره های تحصیلی پیش دبستان و دبستان و ۱۰۱ نفر در دوره راهنمایی به تحصیل اشتغال دارند. همانگونه که در جدول ۷ مشاهده می شود، بیشترین آمار دانش آموزی در دوره ابتدایی و گروه دیرآموز و کمترین آمار دانش آموزی در دوره راهنمایی تحصیلی و گروه جسمی - حرکتی به چشم می خورد.

این تعداد دانش آموز در ۵۸ آموزشگاه و توسط ۵۹۸ نفر از معلمان عادی و رابط استثنایی، خدمات آموزشی،

۵. مناسب‌سازی فضاهای آموزشی، به منظور تسهیل حضور دانش‌آموزان دارای نارسایی‌های حسی - حرکتی در مدارس عادی مجری طرح؛
۶. تشکیل کلاس‌های آموزش جبرانی برای دانش‌آموزان دارای نیازهای ویژه تحت پوشش طرح؛
۷. تأمین و ارائه خدمات مشاوره‌ای و توان‌بخشی مورد نیاز برای دانش‌آموز دارای نیازهای ویژه تحت پوشش طرح؛
۸. برگزاری جلسات حساس‌سازی دانش‌آموزان عادی مدارس تحت پوشش طرح و والدین آنها؛
۹. طراحی و برگزاری مسابقات و اردوهای علمی و فرهنگی به منظور ایجاد روابط دوستی و تعامل متقابل بین دانش‌آموزان عادی و دانش‌آموزان دارای نیازهای ویژه مشمول طرح؛
۱۰. نظارت بر فعالیت مدارس مجری طرح و ارزیابی اجرای آزمایشی طرح در سطح استان.

چالش‌ها و موانع موجود :

- مهمترین مشکلات و موانع عبارتند از:
۱. اختصاص ناکافی اعتبارات به سبب محدودیت‌ها و وجود برخی نگرش‌های نامناسب در مورد فراگیرسازی آموزش و پرورش برای کودکان و دانش‌آموزان دارای نیازهای ویژه،
 ۲. عدم پشتیبانی کافی از سوی برخی مسوولان عالی رتبه به سبب نگرش‌های نامناسب نسبت به فراگیرسازی آموزش و پرورش برای کودکان و دانش‌آموزان دارای نیازهای ویژه،
 ۳. ناکافی بودن همکاری‌های بین‌بخشی و فربخشی در درون و بیرون وزارت آموزش و پرورش،
 ۴. عدم کفایت پشتیبانی‌های فنی و تخصصی سازمان‌های بین‌المللی از امر فراگیرسازی آموزش و پرورش در ایران،
 ۵. نامناسب بودن مقررات و ضوابط حمایت از کودکان دارای نیازهای ویژه مدرسه رو و والدین آنها.

- (کشوری)؛
۳. برگزاری همایش‌ها و گردهمایی‌های یکروزه استانی و توجیه مسوولان آموزش و پرورش در استان‌های مجری طرح از طریق هماهنگی با سازمان آموزش و پرورش کودکان استثنایی کشور؛
۴. تألیف و ترجمه منابع آموزشی جدید مورد نیاز ویژه معلمان، کارکنان آموزش و پرورش، والدین و دانش‌آموزان در خصوص آشنایی دارای دانش‌آموزان با نیازهای ویژه و پاسخگویی مناسب به نیازهای آنان؛
۵. طراحی مجموعه دوره‌های آموزش ضمن خدمت و برگزاری این دوره‌ها برای:
- ۵.۱. تأمین و تربیت مدرسان دوره‌های مرتبط با آموزش‌های تلفیقی و فراگیر
- ۵.۲. کارکنان آموزشی مدارس عادی پذیرا و مدارس ویژه‌ای که پشتیبانی تخصصی آنها را بر عهده دارند.
- ۵.۳. کارکنان ادارات آموزش و پرورش عادی (مناطق و استان‌ها) و کودکان استثنایی (شامل: معاون آموزشی، مدیر، رییس اداره، کارشناس مسوول و کارشناس.
۶. نظارت و ارزیابی اجرای طرح آزمایشی در ۷ استان کشور.

اقدامات انجام شده در سطح استان از آغاز اجرای طرح تاکنون:

۱. تشکیل کمیته اجرایی در سطح استان و منطقه؛
۲. انجام ارزیابی‌های تشخیصی اولیه و تخصصی و شناسایی دانش‌آموزان دارای نیازهای ویژه در مدارس مجری طرح؛
۳. تخصیص معلم مرجع (رابط)، جهت پشتیبانی تخصصی از دانش‌آموزان دارای نیازهای ویژه مشمول طرح، معلمان و خانواده‌های آنها؛
۴. تدارک تجهیزات توان‌بخشی مورد نیاز برای دانش‌آموز دارای نیازهای ویژه تحت پوشش طرح؛